

Keskustan ja Kristillisdemokraattien valtuustoryhmän ryhmäpuheenvuoro 11.12.2023

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut, viranhaltijat ja kokouksen seuraajat

Olemme haastavan tilanteen edessä edelleen. Viime kokouksessa päätimme veronkorotuksista ja tässä kokouksessa meidän pitäisi päättää talousarviosta vuodelle 2024 ja taloussuunnitelmasta vuosille 2025-2027 niin, että Jämsän kaupungin talous olisi tasapainossa vuonna 2027.

Meillä on taseessa alijäämää tällä hetkellä noin 3,5 miljoonaa euroa. Kuntalain pykälässä 110 sanotaan muun muassa, että kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Meidän pitää siis jo nyt päättää niistä toimenpiteistä, joista olemme saaneet esityksiäkin. Nämä esitetyt toimenpiteet riittävät nippanappa, joten suuria muutoksia kaupungin talousarvion ja taloussuunnitelman ei voi tehdä.

Kaupunginhallitus ohjeisti asiaa jo kesäkuussa ensimmäisen kerran ja viranhaltijat ovat valmistelleet meille päätettäväksi joukon leikkauksia ja rakennemuutoksia jo ensi vuodelle sekä taloussuunnitelmavuosille. Kun nämä suunnitelmat julkistettiin, niin osa valtuutetuista ja lautakuntien jäsenistä oli kauhuissaan, että näinkö paljon ne eurot pitävät sisällään. Vaikka valtuustoryhmät ovat sitoutuneet saamaan aikaan tasapainoisen talouden Jämsässä, niin kuitenkin osa valtuutetuista ei voi tähän sitoutua. Valmistelu on silti tehty virkavastuulla eikä meitä kuntalaisia ja päättäjiä kiusaten.

Viime perjantaina Helsingin Yliopistossa hyväksyttiin Mervi Kataisen väitöskirja ”Poliitikkojen ja virkamiesten välinen epäluottamus Suomessa – esiintyminen, syyt ja vaikutukset”. Väitöskirjan mukaan poliitikkojen päätöksentekokyvyn puute ja toiminnan lyhytjänteisyys tekee poliitikkojen toiminnasta vaikeasti ennustettavaa, mikä vaikeuttaa virkamiesten työtä. Poliitikkojen epäluottamus viranhaltijoita kohtaan rajoittaa myös toimijoiden uskallusta tehdä innovatiivisia ratkaisuja, mikä johtaa helposti vaihtoehtojen rajaamiseen entuudestaan tuttuihin keinoihin ja toimintatapoihin, jolloin päätöksenteossa pitäydytään helposti lähellä nykytilaa, sen sijaan, että rohkeasti etsittäisiin ja kokeiltaisiin uusia toimintamalleja.

Kuntatasolla paine poliitikoille tulee usein kuntalaisilta, kun monet kunnallisessa päätöksenteossa käsiteltävät asiat ovat suoraan kuntalaisia koskevia ja siksi usein vahvoja tunteita herättäviä. Tunneperaisuus siirtyy herkästi myös osaksi poliittista keskustelua ja poliitikkojen virkamiehille antamaa palautetta.

Kaupunginjohtaja Hanna Helasteen myötä luottamus johtavien poliitikkojen ja johtavien viranhaltijoiden kesken on lisääntynyt ja me valtuutetut olemmekin saaneet paljon säästöesityksiä, elinvoimatoimialalta jopa enemmän kuin mitä alun perin pyydettiin.

Jämsän kaupungin talous on pysynyt viime vuosina tasapainoisena ns. pikavoittojen mm. osakemyyntien takia. Pikavoitot eivät kuitenkaan tuo helpotusta pidemmällä tähtäimellä. Rakennemuutoksia on esitetty monissa selvityksissä mitä vuosien saatossa ovat konsultit meille tehneet, mutta päätökset on jääneet tekemättä. Olisiko nyt vihdoinkin ja pakon edessä aika tehdä niitä rakennemuutoksia?

Valtuuston edellisen kokouksen jälkeen olemme saaneet huonoja uutisia valtionosuuksiin liittyen. Jos meillä tänä vuonna on ollut käytettävissä noin 5,7 miljoonaa euroa valtion rahaa kunnan lakisääteisten palvelujen järjestämiseen, niin ensi vuonna näitä valtionosuuksia on enää noin 1,7 miljoonaa ja vuonna 2025 vain noin puoli miljoonaa euroa eli vajaa 10% tämän vuotisista rahoista.

Miksi näin? Valtionosuudethan perustuvat aikaisempiin sote-kustannuksiimme sekä lasten määrään. Meillä on ollut liiankin hyvät sosiaali- ja terveystaloudet ja lasten määrä vähenee koko ajan. Alle 20 vuodessa syntyvien lasten lukumäärä on vähentynyt kolmannekseen. Ensimmäinen alle 80 lapsen ikäluokka aloittaa koulunsa jo kolmen vuoden päästä. Useammassakin puheessa on toistunut ja taitaa tänäkin iltana toistua se, että tämä soteuudistus oli Keskustan syytä. Täytyy kuitenkin muistaa, että mikään puolue tai ryhmä ei yksinään saa aikaan mitään uudistuksia, vaan uudistusten taakse tarvitaan aina poliittinen kompromissi ja enemmistön tuki.

Valtakunnallisten päätösten myötä sivistystoimiala on nykyään meidän suurin toimialamme ja suurimmat säästöt täytyy tehdä sieltä. Kaikki toimialat ovat tehneet omat säästölistansa, mutta suurin huomio kuitenkin kiinnittyy kouluihin. Kaikki muu tuntuu jääneen kyläkoulujen jalkoihin.

Tämä käsittelyssä oleva kyläkoulujen lakkautusesitys poistamalla eurot suunnitteluvuosilta on jatkumo vuonna 2019 valtuuston päättämästä oppilasmäärärajusta. Tuolloin rajaksi päätettiin 30 ja sitten piti olla selvää kuinka asia etenee, jos tämä raja alittuu. Nyt on kuitenkin ilmennyt jälkiviisautta asian suhteen. Valtuuston päätöksen mukaan kuitenkin mennään niin pitkään kuin valtuusto toisin päättää.

Lapsen edusta puhutaan paljon. Jos lukuvuonna 2025-26 ennusteen mukaan 54 (3,6%) oppilasta saa jatkaa koulunkäyntiä lähikoulussaan Länkipohjassa tai Koskenpäällä, niin muihin perusopetuksen koulujen 1434 (96,4%) oppilaaseen kohdistetaan ne säästöt, jotka

olisi saatu näiden kahden koulun lakkautuksella. Tämä tarkoittaa 1434 oppilaalle mm. isompia ryhmäkokoja jokaisessa koulussa sekä äidinkielen ja matematiikan opetuksen jakotuntien poistamista. Uusimpien Pisa-tulosten myötä nämä jakotunnit eivät saa poistua. Jakotunneilla luokka jaetaan puoliksi kahden oppitunnin ajaksi. Ensimmäisellä tunnilla toinen puoli luokkaa opiskelee matematiikkaa ja toinen äidinkieltä. Toisen tunnin ajaksi oppiaineet vaihtuvat.

Minulla on sellainen tuntuma, että nykyään on enemmän lapsia, jotka tarvitsevat tukea omaan oppimiseensa. Pienessä kyläkoulussa erityisopettaja käy kerran viikossa. Riittääkö hänen aikansa kaikille tukea tarvitseville? Isommassa koulussa erityisopettaja on paikalla joka päivä, ja koulussa on ehkä useampikin erityisopettaja.

Keskustapuolueen valtakunnallinen linja on pitää peruskoulu lähipalveluna. Keskustapuolue ei kuitenkaan anna meille kunnille lisää rahaa, jotta voimme ylläpitää nykyistä kouluverkkoa. Me Jämsän Keskustalaiset ja Kristillisdemokraattiset päättäjät olemme vastuullisia päätöksentekijöitä huononevassa Jämsän taloustilanteessa ja haluamme jatkossakin olla itsenäisen Jämsän kaupungin asukkaita.

Käydyssä kyläkoulukeskustelussa on tuotu esille se, että koulupalvelujen myötä kylältä viedään kaikki, kun koulurakennus ei ole enää kylän ja kyläläisten käytössä. Valtuutettu ja kaupunginhallituksen jäsen Anssi Mennala teki hallituksessa esityksen, joka on nyt pohjaesityksenä valtuustolle. Jos kyläkoulu on kylän tärkein rakennus ja elinvoiman keskus, nyt on aika etsiä rakennukselle uusia käyttäjiä: käsityöläisiä, taiteilijoita, kylän olemassa olevia ja uusia yrityksiä. He mahdollistavat kyläkoulun käyttämisen myös yhteisöjen toimintaan ja kyläkoulun jatkumisen kylän sydämenä.

Keskisuomalaisessa oli Pauliina Ylitalon erittäin hyvä näkökulma Jämsän säästöistä. Lainausta alkaa:

Mutta mistä löytää yhteinen näkemys säästöistä? Se on Jämsässä konkreettisesti miljoonien eurojen kysymys. Mahdotonta se ei kuitenkaan ole. Tehdyn kuntalaiskyselyn mukaan jämsäläiset ovat valmiita palvelujen karsintaan. Myös kylillä tunnustetaan säästötarve, mutta toivotaan vielä hetken pohdintaa. Lainausta päättyy.

Me valtuutetut olemme saaneet monenlaista sähköpostia, joissa kyseenalaistetaan laskelmia tai niiden sisältöä. Soppaa hämmennetään lisää ja valtuutettujen huomiota kiinnitetään toiseen suuntaan esimerkiksi matkailun työpaikkojen määrään.

Lainaan vielä Pauliina Ylitaloa: Käynnissä on mylly, joka siinä sivussa heikentää jämsäläistä kuntademokratiaa vaarallisesti. Sekä päättäjille että ihan tavallisille kuntalaisille on syntynyt illuusio siitä, että niitä kipeimpiä ratkaisuja voi aina vähän siirtää.

Sen seurauksena virkamiesten laskelmat ovat alkaneet kuulostaa vain yhdeltä vaihtoehdolta, jota ei välttämättä tarvitse kuunnella – tai ainakaan kuulla. Sen seurauksena päättäjät unohtavat toisinaan, että he ovat pohjimmiltaan vastuussa kunnan elinvoimaisuudesta ja hyvinvoinnista. Lopputuloksena on syntynyt suuri määrä ristivetoa, eripuraa ja vastakkainasettelua.

Se toki kuuluu kuntapolitiikkaan, mutta Jämsässä tilanne on halvaannuttanut päätöksentekoa.

Samaan aikaan talouden näkymä on synkkä: Jämsä on ajautumassa kriisikunnaksi.

Eletään aikaa, jolloin Jämsän itsemääräämisoikeus on ihan oikeasti vaarassa. Ellei tätä taloustilannetta hoideta, riskinä on valtion väliintulo ja äärimmillään jopa kuntaliitos.

Eletään aikaa, jolloin kokonaisuuden näkeminen on tärkeämpää kuin koskaan.

Nykyään ei ole helppoa olla kuntapäättäjä. Ei etenäkään Jämsässä. Kaupungilla on pitkä ja vauras historia ja moni muistaa vielä ajan, jolloin asukkaille saatettiin jakaa lisää hyvää.

Nyt päätöksenteko on pääosin karsimista. Mutta on tärkeää muistaa, että kaupunkilaisten hyvästä siinäkin päätetään – ja itse asiassa entistäkin tärkeämmin.

Valtuutettuihin kohdistuu nyt poikkeuksellinen paine, jonka edessä on pidettävä pää kylmänä. Se ei ole helppoa. Linaus päättyy.

Jämsän palvelutaso ei kuitenkaan romahda näiden esitysten tultua päätöksiksi esim. Jatkossakin pystymme tuottamaan laadukkaat ja turvalliset koulu- ja muut palvelut. Jämsässä on tulevaisuudessakin hyvä asua, elää ja yrittää.

Voimia meille kaikille tämän illan kokoukseen ja ehkä tuleviin äänestyksiin. Keskustan ja Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä kiittää kuluneesta vuodesta koko henkilöstöä ja erityisesti viranhaltijoita tästä raskaasta syksystä, kun talouden tasapainotusohjelmaa on valmistelu virkavastuulla. Toivotamme kaikille oikein rauhaisaa joulunaikaa.